

سنّتی دینی از نگاه روایات اهل بیت(ع)

نوروز گرچه سنّتی ملی و باستانی مخصوص ایرانیان است ولی از زمان ظهور اسلام به تدریج رنگ و روی دینی هم به خود گرفته است:

نوروز گرچه سنّتی ملی و باستانی مخصوص ایرانیان است ولی از زمان ظهور اسلام به تدریج رنگ و روی دینی هم به خود گرفته است؛ برخی روایات معتبر مؤید این عید و روایتی هم وجود دارد که مخالف آن است. ارسال// نوروز، سنّتی دینی از نگاه روایات اهل بیت(ع) به گزارش ایکن، نوروز گرچه سنّتی ملی و باستانی مخصوص ایرانیان است ولی از زمان ظهور اسلام به تدریج رنگ و روی دینی هم به خود گرفته است؛ برخی روایات معتبر مؤید این عید و روایتی هم وجود دارد که مخالف آن است. متن زیر به بررسی این دو دسته روایت پرداخته است.

برای آنکه جایگاه نوروز از نگاه متون دینی آشکار شود، توجه به نکات ذیل مفید است:

۱. روایات ناظر به فضیلت نوروز و اعمال آن در منابع روایی؛ همچون من لایحضر، وسائل و بحار آمده است. عنوان باب وسائل الشیعه چنین است: «باب استحباب صلاة يوم النیروز، والغسل فيه، والصوم، ولبس أنظف الثیاب، والطیب، وتعظیمه، وصب الماء فيه»؛ عنوان باب بحار الانوار چنین است: «يوم النیروز وتعیینه وسعادة أيام شهر الفرس».

۲. در روایات ناظر به نوروز از این آن به عنوان روز خوش یمن و سعید یاده شده که در آن برکاتی از سوی خداوند به مردم رسیده یا عذابی متوجه کافران شده است. در روایتی نوروز روزی دانسته شده که کشتی نوح بر کوه جودی سامان گرفت و ابراهیم (ع) بنتها را شکست. در روایت امام صادق(ع) چنین آمده است: «إن يوم النیروز هو اليوم الذي أخذ فيه النبي (صلى الله عليه وآله) لأمیر المؤمنین (عليه السلام) العهد بغدير خم فأقروا له بالولاية، فطوبى لمن ثبت عليها، والويل لمن نكثها، وهو اليوم الذي وجه فيه رسول الله (صلى الله عليه وآله) عليا (عليه السلام) إلى وادي الجن، وأخذ عليهم العهد والمواثيق، وهو اليوم الذي ظفر فيه بأهل النهروان وقتل ذي النديّة، وهو اليوم الذي فيه بظهر قائمنا أهل البيت وولاية الامر، وبظفره الله بالدجال فيصلبه على كناسة الكوفة، وما من يوم نیروز إلا ونحن نتوقع فيه الفرج، لأنه من أيامنا حفظه الفرس وضيعتموه».

تحقق عید غدیر در نوروز و ظهور ولی عصر (عج) در چنین روزی برای نشان دادن عظمت آن کافی است. جمله آخر این روایت شگفت آور است: «وما من يوم نیروز إلا ونحن نتوقع فيه الفرج، لأنه من أيامنا حفظه الفرس وضيعتموه»؛ یعنی هیچ روز نوروزی نیست، مگر آن که ما اهل بیت(ع) منتظر ظهور ولی عصر (عج) هستیم و امام از اعراب به خاطر عدم توجه به این روز گله و از ایرانیان به خاطر ارج گذاردن به آن تمجید فرموده است.

۳. فقیهان شیعه در منابع فقهی خود از اعمال و مستحبات نوروز و حتی درباره چگونگی تعیین زمان آن گفت وگو کرده اند. عبارت علامه مجلسی در این باره چنین است: «الفائدة الثانية: اعلم أن الشیخ الطوسي وسائر من تأخر عنه ذكروا النیروز والاعمال المتعلقة به: الغسل، والصوم، والصلاة و غيرها، ولم يحققوا تعیین اليوم. فلا بد من التعرض له والإشارة إلى الأقوال الواردة فيه.» در این بین تنها یک روایت است که با سایر روایات سازگاری ندارد و آن روایت ذیل است: المناقب: حکي أن المنصور تقدم إلى موسى بن جعفر عليهما السلام بالجلوس للتهنئة في يوم النیروز وقبض ما يحمل إليه، فقال: إنني قد فتشت الاخبار عن جدي رسول الله صلى الله عليه وآله فلم أجد لهذا العید خبرا، وإنه سنة الفرس ومحاهها الاسلام ومعاذ الله أن نحیی ما محاهها الاسلام. فقال المنصور: إنما نفعل هذا سياسة للجد فسألتك بالله العظيم إلا جلست، فجلس.

این روایت به صورت «حکی» نقل شده که خود بیانگر سستی صدور آن است. علامه مجلسی در تحلیل آن چنین آورده است: «هذا الخبر مخالف لخبار المعلى، وبدل على عدم اعتبار النیروز شرعا وأخبار المعلى أقوى سندا وأشهر بين الأصحاب.» آن گاه ایشان دو احتمال در توجیه آن ذکر می کند: «ويمكن حمل هذا على التقية لاشتمال خبر المعلى على ما يتقى فيه، ولذا يتقى في إظهار التبرك به في تلك الأزمنة في بلاد المخالفين، أو على أن اليوم الذي كانوا يعظمونه غير النیروز المراد في خبر المعلى.» بر نکات پیش گفته این نکته مهم را نیز باید افزود که بنای اولیه و بنیادین اسلام مخالفت با آداب و رسوم ملت ها نبوده و نیست، مگر آن که آن سنت با محذوری قابل ملاحظه روبرو باشد. از این جهت متن روایات معلى بن خنیس قابل اعتناء بوده و می توان از نوروز به عنوان سنّتی دینی یاد کرد.